

Postoupení pohledávky

Předmětem postoupení pohledávky může být jen právo, nikoliv povinnost.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 559/2006, ze dne 22.4.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce P. J., zastoupeného opatrovníci, proti žalované K. K., a. s., o zaplacení částky 350.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Sokolově pod sp. zn. 16 C 46/2000, o dovolání C. s. r. o., zastoupené advokátkou, proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 9. listopadu 2005, č. j. 13 Co 671/2005-77, tak, že usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 9. listopadu 2005, č. j. 13 Co 671/2005-77, a usnesení Okresního soudu v Sokolově ze dne 15. září 2005, č. j. 16 C 46/2000-63, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Sokolově k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 9. listopadu 2005, č. j. 13 Co 671/2005-77, potvrdil usnesení Okresního soudu v Sokolově ze dne 15. září 2005, č. j. 16 C 46/2000-63, jímž soud připustil, aby na místo žalované K. K., a. s. nastoupila do řízení C. s. r. o., (tj. obchodní společností s obchodní firmou O. s. r. o. do 3. 8. 2004.). Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že byly splněny všechny předpoklady postupu podle § 107a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, v platném znění (dále jen „o. s. ř.“), neboť žalobce prokázal, že po zahájení řízení žalovaná obchodní společnost smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 4. 9. 2003 postoupila pohledávky za dlužníky specifikované v přílohách smlouvy č. 1 - 14 společnosti O. s. r. o. (nyní C. s. r. o.). Podle přílohy č. 3 smlouvy tak žalovaná postoupila této společnosti též své pohledávky za žalobcem ve výši 110.000,- Kč s příslušenstvím a 270.108,- Kč s příslušenstvím, jakož i svůj závazek vůči žalobci zaplatit mu částku 350.000,- Kč s příslušenstvím, který je předmětem tohoto řízení. K námitce obchodní společnosti C. s. r. o., že smlouvou o postoupení pohledávky lze postoupit toliko práva (tedy pohledávky), a nikoli povinnosti (závazky) a že tedy uvedenou smlouvou nemohl být postoupen žalovaný nárok, konstatoval odvolací soud, že každou smlouvu je nutno posuzovat podle jejího obsahu. V posuzovaném případě ze smlouvy o postoupení pohledávky (její přílohy č. 3) je zřejmé, že postoupitelka (tj. žalovaná) při postoupení své pohledávky uvažovala o započtení pohledávky žalobce.

Proti usnesení odvolacího soudu podala obchodní společnost C. s. r. o. dovolání, v němž namítla, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení otázky procesního nástupnictví. Je přesvědčena, že po zahájení řízení nenastala právní skutečnost, s níž lze spojovat převod či přechod práva nebo povinnosti, o něž v této věci jde. Smlouvou ze dne 4. 9. 2003 jí postoupitelka (žalovaná) postoupila pouze své pohledávky, a nikoli též své závazky. Smlouva byla uzavírána výlučně v režimu § 524 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, v platném znění (dále jen „obč. zák.“) a její součástí není dohoda smluvních stran o převzetí závazku zaplatit žalovanou částku žalobci ve smyslu § 531 obč. zák., k níž by dal věřitel souhlas. Poznámku v příloze č. 3 smlouvy u jména žalobce „pas. 350.000,- Kč s přísl.“ takto vyložit nelze a není možno dojít ani k závěru, že je projevem vůle smluvních stran započíst vzájemné pohledávky. Dovolatelka z uvedených důvodů navrhla usnesení soudů obou stupňů zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněným subjektem při splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení

dovolatelky (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a že je přípustné podle § 239 odst. 2 písm. b/ o. s. ř., přezkoumal napadené usnesení podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je i opodstatněné.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny. Zatímco zmatečnosti z obsahu spisu nevyplývají, je řízení zatíženo vadou ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř., která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Podle § 107 odst. 1 o. s. ř. jestliže účastník ztratí po zahájení řízení způsobilost být účastníkem řízení dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno, posoudí soud podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat. O tom, s kým bude v řízení pokračováno, soud rozhodne usnesením. Podle odst. 3 téhož ustanovení ztratí-li způsobilost být účastníkem řízení právnická osoba a umožňuje-li povaha věci pokračovat v řízení, jsou jejím procesním nástupcem, nestanoví-li zákon jinak, ti, kteří po zániku právnické osoby vstoupili do jejich práv a povinností, popřípadě ti, kteří po zániku právnické osoby převzali práva a povinnosti, o něž v řízení jde.

Občanský soudní řád vymezuje pojem podmínek řízení pouze tak, že jde o takové podmínky, za nichž soud může jednat ve věci. Protože nedostatek některé z podmínek řízení má zpravidla za následek, že soud nesmí vydat rozhodnutí, kterým se končí řízení, zákon soudu ukládá přihlížet z úřední povinnosti, zda není dán nedostatek podmínek řízení nejen na začátku řízení, ale zpravidla i po celou dobu dalšího řízení. Teorie procesního práva a ve shodě s ní i soudní praxe řadí mezi podmínky řízení podmínky na straně účastníka, tj. mimo jiné způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 o. s. ř.).

Způsobilostí být účastníkem řízení se rozumí způsobilost mít procesní práva a povinnosti, které zákon přiznává účastníkům. Tuto způsobilost má ve smyslu § 19 o. s. ř. zásadně ten, kdo má podle hmotného práva způsobilost mít práva a povinnosti; ten, kdo nemá tuto způsobilost (právní subjektivitu), může být účastníkem řízení jen tehdy, jestliže mu tuto způsobilost přizná zákon.

Podle výpisu z obchodního rejstříku, vedeného Krajským soudem v Českých Budějovicích, oddíl B, vložka 1329, společnost K. K., a. s., zanikla v důsledku převodu jmění na hlavního akcionáře, a to obchodní společnost F. s. r. o., zapsanou v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddílu C, vložce 23907. Společnost K. K., a. s. zanikla výmazem z uvedeného obchodního rejstříku se zapsaným datem zániku 28. 2. 2005. Podle výpisu z obchodního rejstříku vedeného Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 23907, společnost F. s. r. o., převzala na základě smlouvy o převzetí jmění ze dne 14. 1. 2005 jako hlavní akcionář jmění zanikající obchodní společnosti K. K., a. s., zapsané dosud v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Českých Budějovicích, oddíl B, vložka 1329. Obchodní společnost F. s. r. o. je právním nástupcem obchodní společnosti K. K., a. s. Datum zápisu této ostatní skutečnosti je uvedeno 1. 3. 2005.

O zániku žalované společnosti K. K., a. s. informovala soud i společnost F. s. r. o. ve svém vyjádření ze dne 25. 10. 2005.

Soud prvního stupně i odvolací soud v dané věci rozhodovaly poté, co žalovaná K. K., a. s. zanikla a ztratila tak způsobilost být účastníkem řízení.

Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 13. 3. 1998, sp. zn. 2 Cdon 1056/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura pod označením SJ 111/1998, vyslovil právní závěr, podle kterého ztratí-li účastník řízení způsobilost být účastníkem řízení v době po zahájení řízení do jeho pravomocného skončení,

posoudí soud podle povahy věci, zda má řízení zastavit nebo přerušit anebo zda v něm může pokračovat.

Soud prvního stupně však takto v posuzované věci nepostupoval. Ačkoli žalovaná K. K., a. s. ztratila po podání žaloby způsobilost být účastníkem řízení, soud prvního stupně tuto skutečnost zcela pominul. Za situace, kdy nebyla splněna jedna z podmínek řízení (způsobilost být účastníkem řízení na straně žalované), rozhodl o procesním nástupnictví na straně žalované podle § 107a o. s. ř. (upravujícího procesní nástupnictví, k němuž dochází v souvislosti s hmotněprávní univerzální nebo singulární sukcesí práva nebo povinnosti, která nastala po zahájení řízení, aniž by účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení) namísto toho, aby nejprve rozhodl podle § 107 o. s. ř. upravujícího procesní nástupnictví při ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení. Jestliže tak soud prvního stupně v předmětné věci neučinil, postupoval v rozporu s § 103, 107 a 107a o. s. ř. a zatížil řízení jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Okolnost, že soud prvního stupně nevěděl o tom, že žalovaná společnost ztratila v průběhu řízení způsobilost být účastníkem řízení, je bez významu, neboť postup soudu v takovém případě je objektivní povahy. Vadou zatížil řízení i odvolací soud, jenž přehlédl pochybení soudu prvního stupně, které brání meritornímu projednání a rozhodnutí o odvolání, a místo toho, aby za použití § 219a odst. 1 písm. d/ o. s. ř. usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, odvolání proti němu podané věcně projednal a jako správné je potvrdil podle § 219 o. s. ř.

Prostřednictvím § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 107a odst. 1 o. s. ř. má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107. Podle odstavce 2 téhož ustanovení soud návrhu účastníka vyhoví, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v odstavci 1, a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje. Právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány.

V § 107a o. s. ř. je upraveno procesní nástupnictví, k němuž dochází v důsledku hmotněprávní univerzální či singulární sukcese práva nebo povinnosti, která nastává po zahájení řízení (za řízení), aniž by účastník ztratil způsobilost být účastníkem řízení. Jak vyplývá z dikce citovaného ustanovení, k procesnímu nástupnictví nedochází - na rozdíl od § 107 o. s. ř. - ze zákona, a soud se jím bez návrhu (z úřední povinnosti) nezabývá. Nastane-li po zahájení řízení právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, nemá to samo o sobě vliv na okruh účastníků řízení. K procesnímu nástupnictví tak může dojít jen tehdy, jestliže žalobce s poukazem na konkrétní právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde, navrhne, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo dosavadního účastníka, a jestliže soud tomuto návrhu vyhoví.

V návrhu na vstup účastníka na straně žalobce podle § 107a odst. 1 o. s. ř. musí žalobce zejména označit právní skutečnost, která měla za následek převod nebo přechod práva, uvést, kdy k ní došlo, a označit toho, kdo má vstoupit na jeho místo. Jak vyplývá z výše uvedeného, aby soud mohl podle § 107a odst. 2 o. s. ř. vyhovět návrhu žalobce, musí být prokázáno, že nastala právní skutečnost, s níž

právní předpisy spojují převod nebo přechod práva na jiného, že se tato právní skutečnost týká práva nebo povinnosti dosavadního účastníka řízení a že nastala (došlo k ní) po zahájení řízení. Přitom návrh na vstup účastníka musí být podán za řízení, tedy dříve, než soud o věci samé rozhodl, a musí být doložen souhlas nabyvatele práva se vstupem do řízení, má-li nabyvatel práva nastoupit na místo dosavadního žalobce. Ohledně žalobcem označené právní skutečnosti soud zkoumá, zda vůbec jde o právní skutečnost, zda jde o takovou skutečnost, s níž právní předpisy obecně spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti (tedy zda nejde o takovou právní skutečnost, která podle právních předpisů nemůže mít za následek přechod nebo převod práva nebo povinnosti), zda opravdu nastala (tedy například, že smlouva o postoupení pohledávky byla skutečně uzavřena) a zda je v konkrétním případě způsobilá mít za následek přechod nebo převod práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde (tedy že se týká práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde). Otázkou, zda tvrzené právo (povinnost), které mělo být převedeno nebo které mělo přejít na jiného, tu je nebo zda podle žalobcem uvedené právní skutečnosti opravdu na jiného přešlo nebo bylo převedeno (tzn. jestli je právní úkon platný), se nezabývá, neboť ta se týká již posouzení věci samé, které nelze vyjádřit při zkoumání procesního nástupnictví, ale jen v rozhodnutí o věci samé (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 2003, sp. zn. 21 Cdo 306/2003, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod označením SJ 136/2003).

V posuzované věci žalobce v návrhu, kterým se domáhal, aby do řízení na místo žalované obchodní společnosti K. K., a. s. nastoupila obchodní společnost O. s. r. o. (posléze C. s.r.o.), označila za právní skutečnost, v důsledku které přešel na tuto právnickou osobu závazek, jenž je předmětem řízení, smlouvu o postoupení pohledávky, kterou tyto obchodní společnosti uzavřely dne 4. 9. 2003.

Podle § 524 odst. 1 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému.

Smlouva o postoupení pohledávky (§ 524 a násl. obč. zák.) je dvoustranný právní úkon, který uzavírá původní věřitel (postupitel) s jinou osobou (postupníkem). Předmětem smlouvy je postoupení určité pohledávky (práva na plnění od dlužníka) původního věřitele postupníku, který se stává věřitelem dlužníka na místě původního věřitele (postupitele). Smlouva o postoupení pohledávky je právní skutečností, s níž právní předpisy spojují převod pohledávek v ní označených. Nejvyšší soud ČR již ve svém rozsudku ze dne 30. 5. 2001, sp. zn. 33 Cdo 2390/2000, uveřejněném v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck, pod označením C 534/6, vyjádřil názor, že předmětem postoupení podle § 524 obč. zák. sice může být pohledávka jakéhokoliv druhu, tedy i nepeněžitá, ale nikoli povinnost účastníka. Předmětem postoupení pohledávky (cese) tak může být jen právo, nikoliv povinnost. Důvodnou je proto dovolací námitka, že smlouva o postoupení pohledávky uzavřená podle § 524 obč. zák. není ve smyslu § 107a odst. 1 o. s. ř. právní skutečností, s níž je možno spojovat převod či přechod závazku zaplatit žalobci žalovanou částku z obchodní společnosti K. K., a. s. na dovoatelku. Právní závěr odvolacího soudu, že byly splněny předpoklady pro postup podle § 107a odst. 1 a 2 o. s. ř., není proto správný a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. uplatnila dovoatelka opodstatněně.

Sluší se ještě podotknout, že obsah smluvního ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené dne 4. 9. 2003 nelze posoudit ani jako smluvní převzetí dluhu podle § 531 odst. 1 obč. zák., které představuje právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují přechod či převod povinnosti zaplatit dluh. Ke změně v subjektech závazku na straně dlužnické podle tohoto ustanovení dochází na základě písemné smlouvy mezi dlužníkem a třetí osobou (přijímatelem) tehdy, jestliže k tomu dá věřitel souhlas. Bez souhlasu věřitele nemá taková dohoda právní účinky a ke změně dlužníků nedojde. Odvolací soud ostatně právní závěr, že smlouva o postoupení pohledávky ze dne 4. 9. 2003 obsahuje ujednání o převzetí dluhu, neučinil a ani se nezabýval okolností, zda žalobce s takovým ujednáním vyslovil souhlas.

Dovolací soud vzhledem ke shora řečenému napadené rozhodnutí zrušil (§ 243b odst. 2 věta za středníkem o. s. ř.); protože důvody, pro které bylo usnesení odvolacího soudu zrušeno, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Nájem](#)